

Trh výrobných faktorů

ZE PI Prednáška 4.

Ing. Zuzana Staníková, PhD.

Ako sa tvoria a od čoho závisia ceny VF?

- ▶ Zaujímajú nás ceny plynúce zo služieb VF $\Rightarrow$ tvorba cien VF
- ▶ Prepojenosť trhu VF s trhom SaS
  - ▶ potreba vedieť typ konkurencie na trhu výstupov

Trh VF sa vyznačuje určitými osobitosťami:

charakterom spotreby

▸ odvodzovaním dopytu

Subjekty na trhu VF:

- **Firmy**
  - vystupujú na strane dopytu (nakupujú VF)
- **Domácnosti**, ako vlastníci VF
  - tvoria stranu ponuky
- **Štát**
  - môže ovplyvňovať dopyt aj ponuku VF.

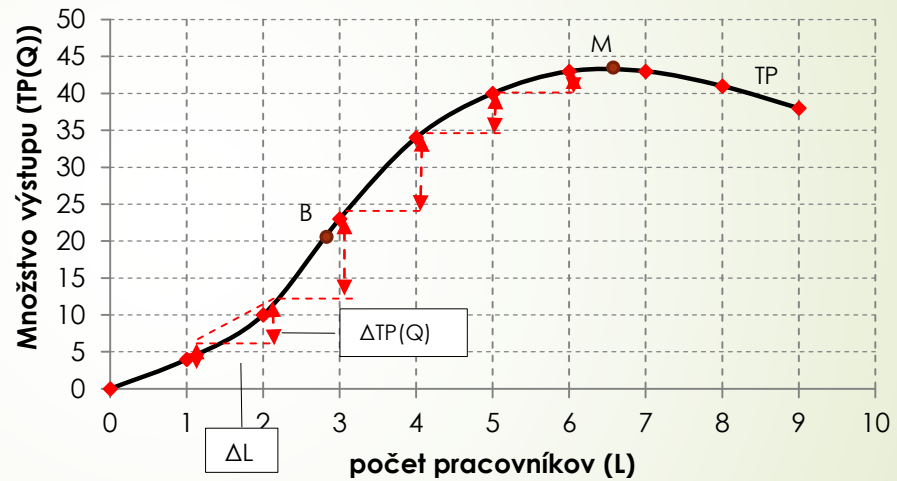
Určenie cien výrobných faktorov

- Teoretickým základom tvorby cien VF je teória výroby
  - celkového produktu
  - hraničného produktu
  - príjmu z hraničného produktu

Celkový produkt (TP)

celkový objem
produkcie
vyrobený
kombináciou
výrobných
faktorov a
pomocou danej
technológie.

Grafické znázornenie produkčnej funkcie

Hraničný produkt výrobného faktora (MP_F)

- zmena celkového produktu vyvolaná zmenou niektorého (variabilného) výrobného faktora o jednu jednotku.

$$MP_F = \frac{\Delta TP}{\Delta F} = \frac{\partial TP}{\partial F}$$

Zákon klesajúcich výnosov

- Pridávaním rovnakých jednotiek variabilného VF, pri nezmenených ostatných VF, dostávame stále menšie prírastky výstupu.

Zákon klesajúceho hraničného produktu

- Rovnomerným zvyšovaním variabilného VF o jednu jednotku, pri nezmenených ostatných faktoroch, dochádza k poklesu hraničného produktu.

Určenie cien VF

(dokonalá konkurencia)

► Príjem z hraničného produktu výrobného faktora (MRP_F)

- dodatočný príjem, ktorý firma získava predajom produktu, vyrobeného zapojením dodatočnej jednotky VF do výroby, pričom ostatné vstupy zostávajú konštantné.

$$MRP_F = MP_F \times P$$

P = cena výrobku

Príjmy z hraničných produktov pre jednotlivé výrobné faktory budú:

- pre prácu: $MRP_L = MP_L \times P$
- pre pôdu: $MRP_A = MP_A \times P$
- pre kapitál: $MRP_K = MP_K \times P$

Určenie cien VF (nedokonalá konkurencia)

- Keďže na trhu produktov je

$$MR < P \Rightarrow MRP_F = MP_F \times MR$$

MR = hraničný príjem firmy z predaja tovaru

-
- ▶ Hraničné produkty, resp. príjmy z hraničných produktov, určujú dopyt po výrobných faktoroach.

Ceny výrobných faktorov

➤ Pôda

- nájomné za pôdu sa nazýva **renta**. Jej základom je výnos z pôdy – **pozemková renta**
($MRP_p = \text{renta} = MPP_p \cdot \text{cena produkcie}$)

➤ Kapitál

- za službu sa platí **úrok**. Tomuto vzťahu sa hovorí úver. (MRP_K)
($MRP_K = \text{úrok} = MPP_K \cdot \text{cena produkcie}$)

➤ Práca

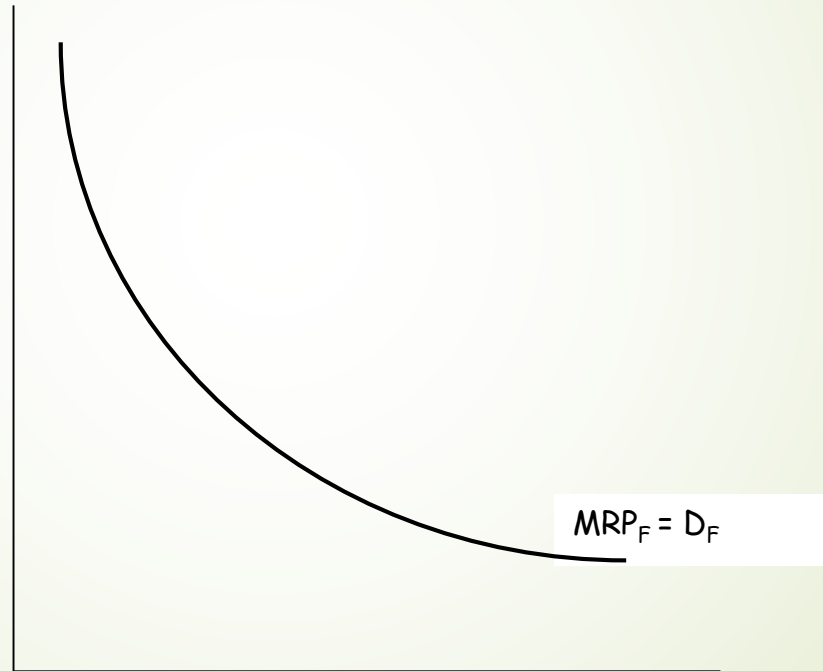
- za jej službu sa platí **mzda**.
($MRP_L = \text{mzda} = MPP_L \cdot \text{cena produkcie}$)

-
- **Krivka príjmov z hraničného produktu určitého faktoru je súčasne krivkou individuálneho dopytu firmy po tomto VF.**

$$MRP_F = D_F$$

Krivka individuálneho dopytu firmy po VF

Cena VF (P_F)

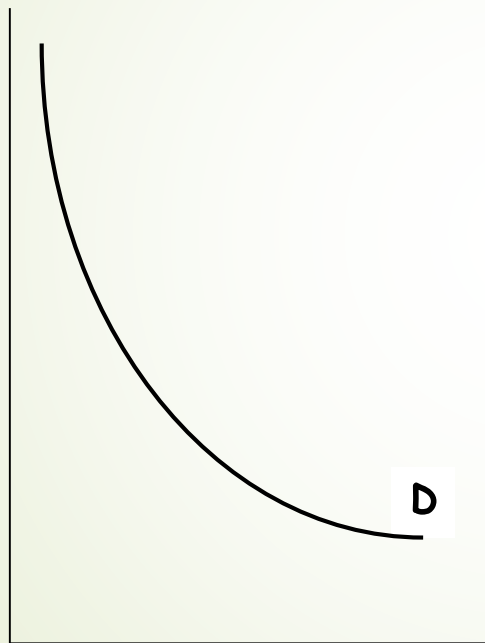
Množstvo VF (Q_F)

Dopyt po výrobných faktoroch je odvodený dopyt

a) Dopyt po víne z Malých Karpát

Cena vína (P)

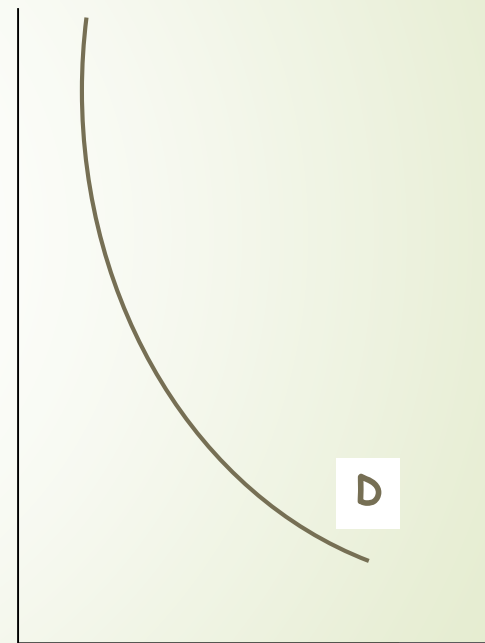

Víno

Q_V

b) Odvodený dopyt po pôde

Renta z viníc (R)

Vinice

Q_A

Posun po krivke dopytu po VF

- Vplyvom zmeny ceny VF

Posun krivky dopytu po VF

- Vplyvom zmeny dopytu po vyrábanej produkcii
- Vplyvom zmeny technológie výroby

Rozhodovanie firmy na trhu

VF

- hraničné náklady na výrobný faktor (MCF – Marginal Cost of Factor)

$$MCF = \frac{\Delta TC}{\Delta F}$$

➤ Rovnováha na trhu VF:

$$MCF = MRP_F$$

- Ak je $MCF < MRP_F$, potom bude firma nakupovať ďalšie jednotky VF.
- Ak je $MCF > MRP_F$, firma obmedzí dopyt po danom výrobnom faktore.

Rovnováha na dokonale konkurenčnom trhu VF

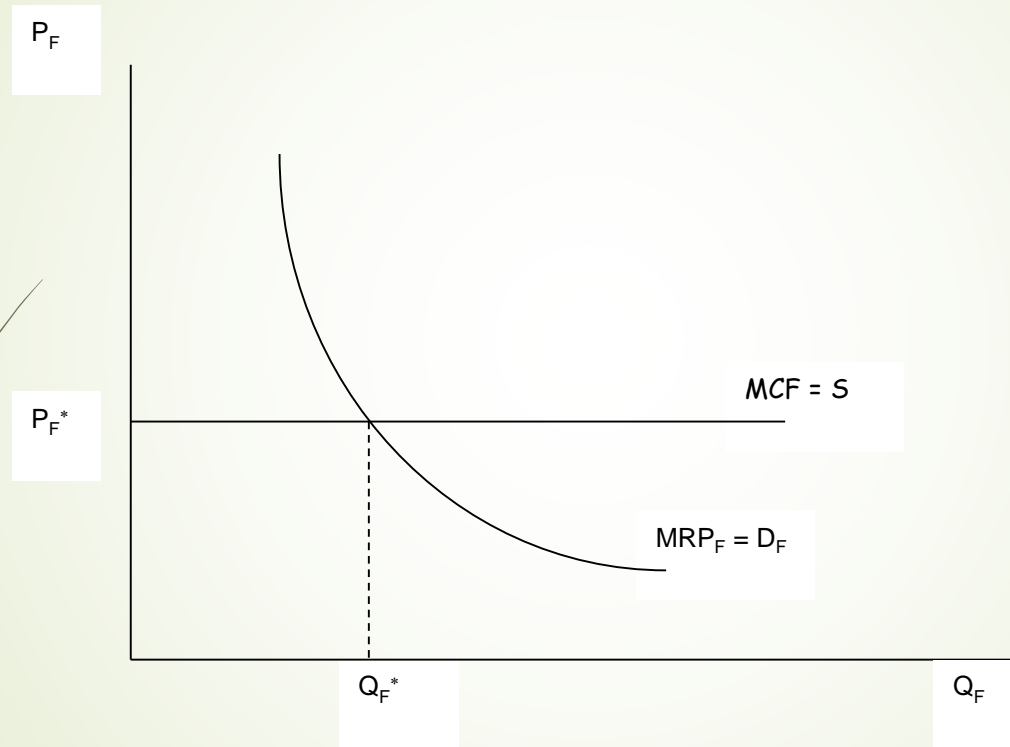
- hraničné náklady na daný VF sa rovnajú cene, za ktorú ho podnik nakupuje na trhu:

$$MCF = P_F$$

- Rovnováha nastane, keď

$$MRP_F = P_F$$

Rovnováha firmy na dokonale konkurenčnom trhu VF

Trh práce

- ▶ **Ponuka práce**
- ▶ tvoria ju domácnosti ako vlastníci práce

Ponuka práce v ekonomike je ovplyvnená

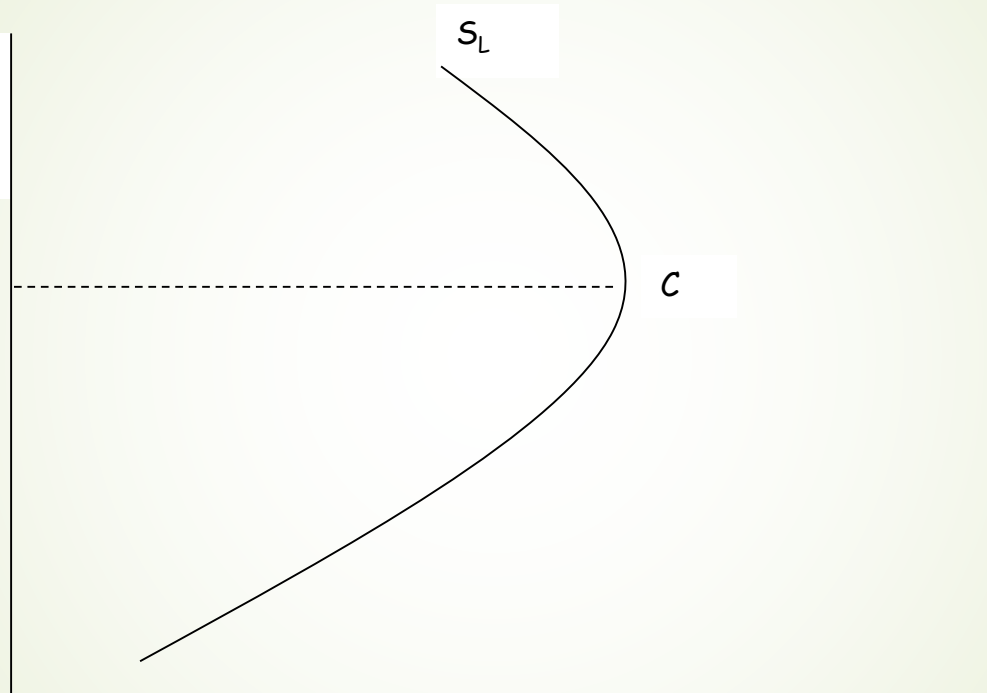
- veľkosťou populácie
- veľkosťou práceschopného obyvateľstva
- priemerným počtom hodín odpracovaných pracovnými silami za rok
- kvalitou a kvantitou vykonanej práce

Krivka ponuky práce

Spätne zakrivená krivka ponuky práce

Mzdová
sadzba (w)

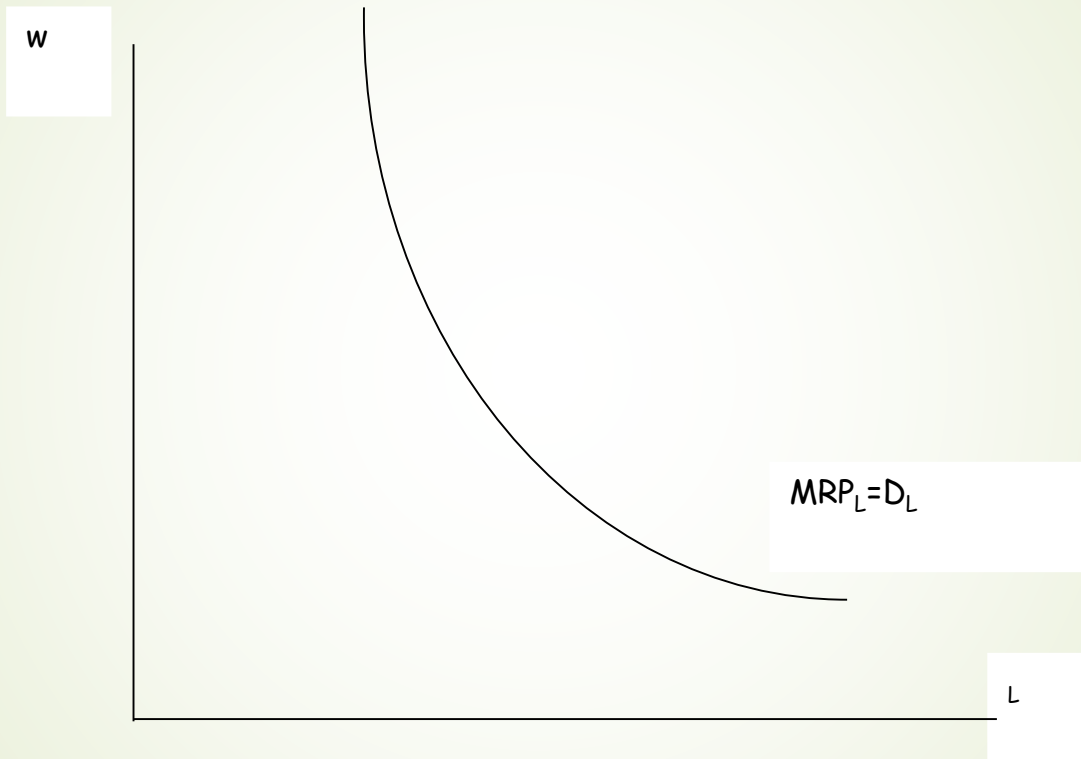
Množstvo práce (L)

-
- **Tvar krivky ponuky práce vyjadruje vzťah medzi množstvom práce (L), ktoré sú pracovné sily ochotné odpracovať a danou mzdovou sadzbou.**

-
- Tvar krivky ovplyvňujú dva efekty:
  - **substitučný efekt**
  - **dôchodkový efekt.**

-
- **Dopyt po práci**
  - určujú firmy
  - je odvodeným dopytom – závisí od dopytu po statkoch

Krivka dopytu po práci je určena příjmom z hraničného produktu práce (MRP_L).

Rozhodovanie firmy na dokonale konkurenčnom trhu práce

➤ Hraničné náklady na prácu (MCF_L)

$$MCF_L = \frac{\Delta TC}{\Delta L}$$

-
- **Príjem z hraničného produktu práce (MRP_L)**

$$MRP_L = \frac{\Delta TR}{\Delta L}$$

- alebo

$$MRP_L = MPP_L \times P$$

Rovnováha na DK trhu práce

- Rovnováha nastane, keď

$$MCF_L = MRP_L$$

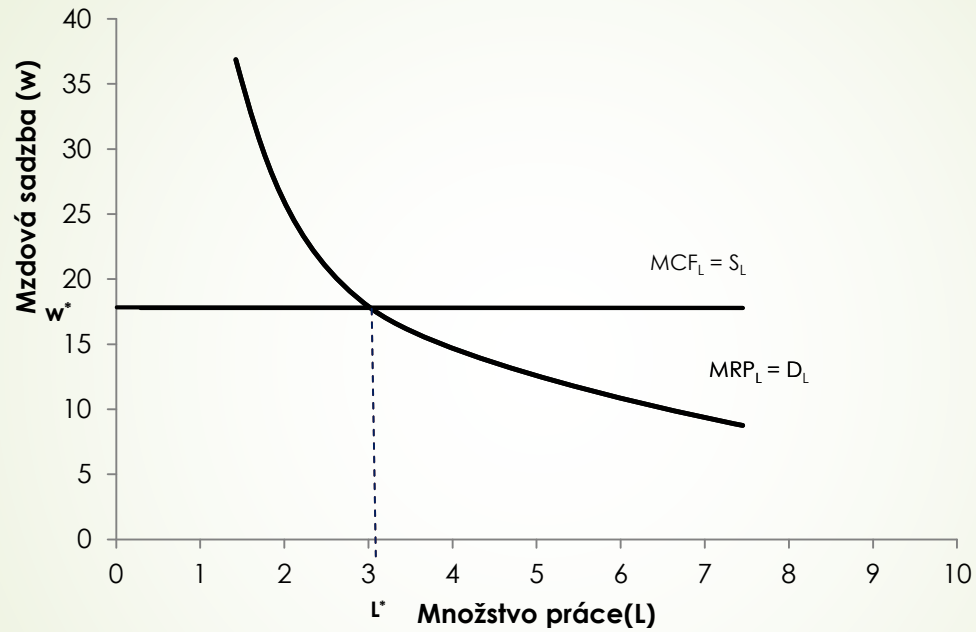
- Pre DK platí, že $MCF_L = w$

- Potom rovnováha nastane, keď

$$w = MRP_L$$

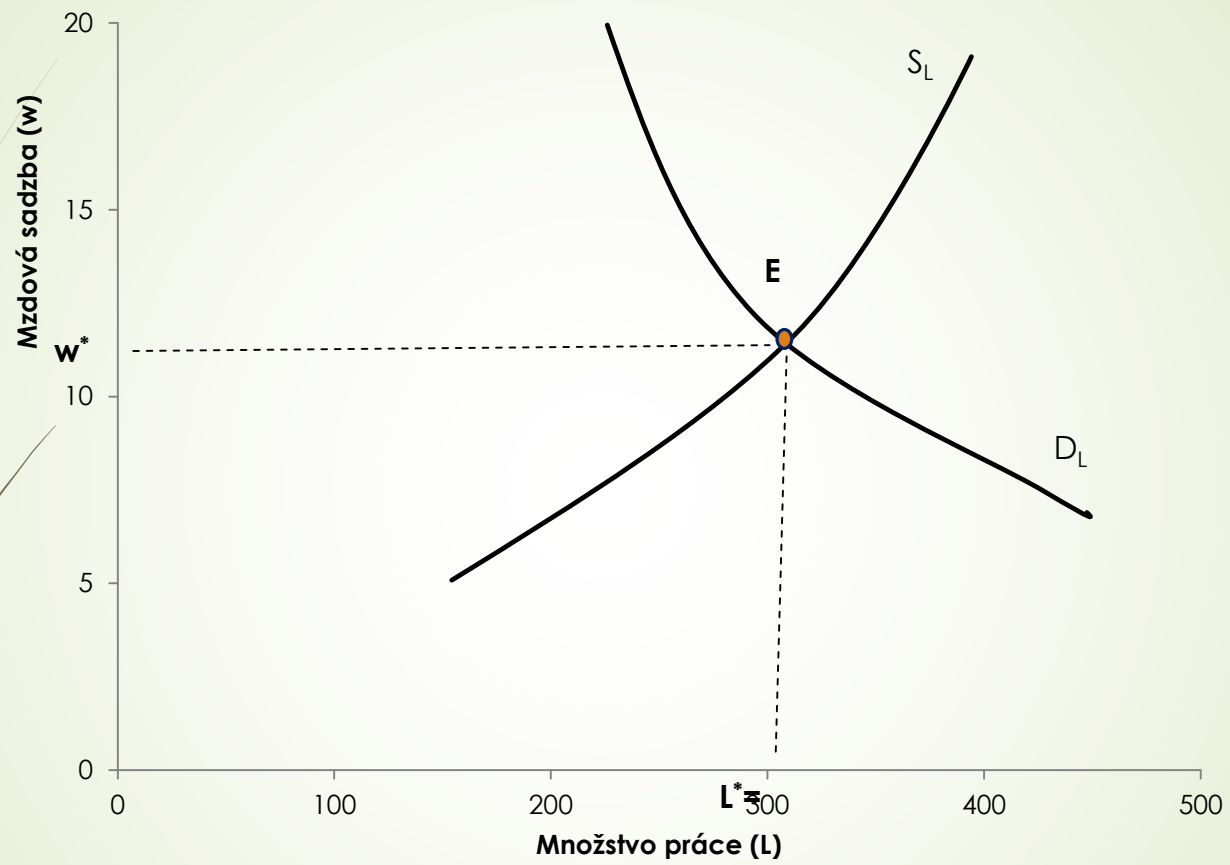

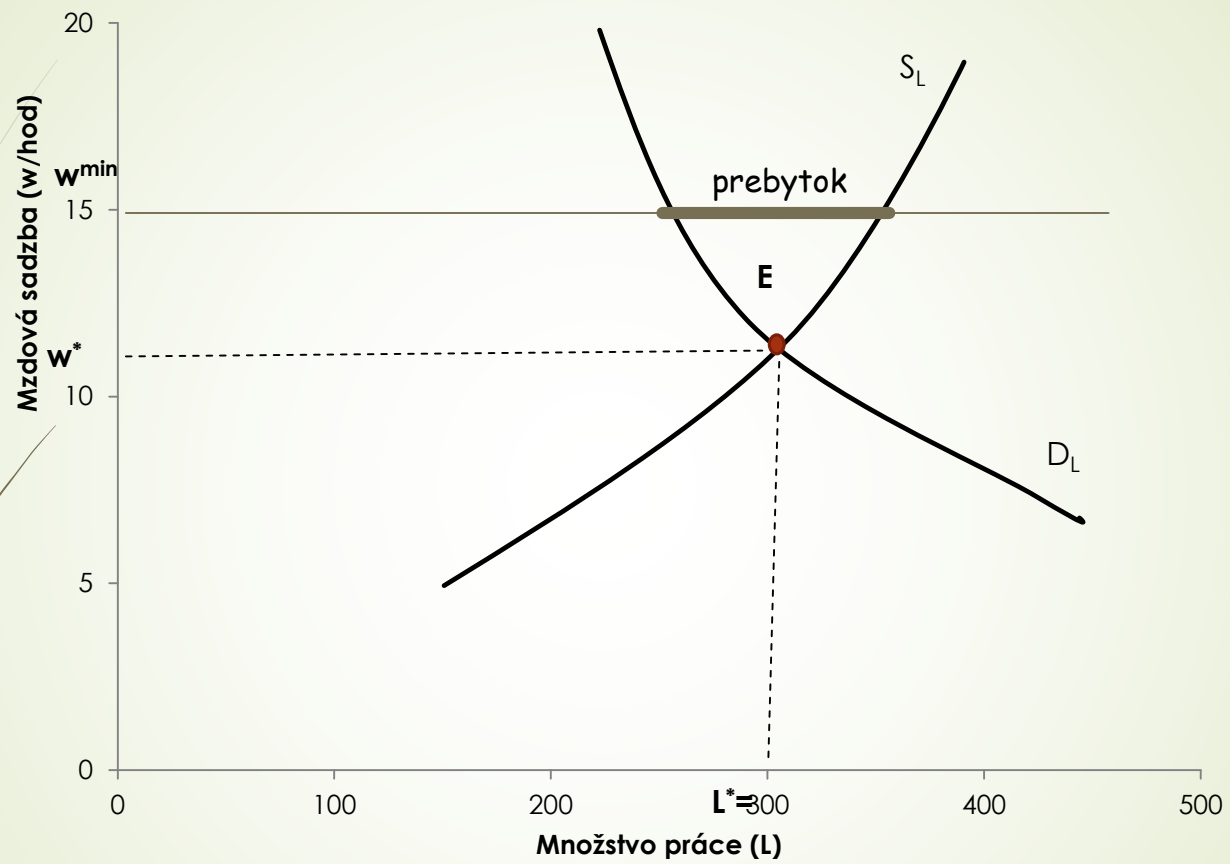
Rovnováha firmy na trhu práce

Rovnováha na trhu práce

- Trhový dopyt po práci
- Trhová ponuka práce

Zdroje:

STANÍKOVÁ, Z.: Ekonomie - cvičebnica, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

STANÍKOVÁ, Z.: Úvod do ekonomie, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

KUCHARČÍKOVÁ, A., HOLKOVÁ, B., KOZUBÍKOVÁ, Z., STANÍKOVÁ, Z., TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie - cvičebnica, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

KUCHARČÍKOVÁ, A., TOKARČÍKOVÁ, E.: Základy ekonomickej teórie pre informatikov, 1. vydanie, EDIS vydavateľské centrum ŽU, Žilina 2015

LISÝ, J. a kol.: Ekonomie v novej ekonomike, 1. vydanie, IURA EDITION, Bratislava 2005

PARKIN, M.: Microeconomics, 11 th edition, Pearson Education Limited, UK, 2014

SCHILLER, B. R.: Mikroekonomie, 1. vydanie, Computer Press, Brno 2004

Tento študijný materiál vznikol v rámci riešenia projektu:

„Kvalitné vzdelávanie s podporou inovatívnych foriem, kvalitného výskumu a medzinárodnej spolupráce – úspešný absolvent pre potreby praxe“

ITMS: 26110230090

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

